

XXXXXXXXXX

**ცვლილებანი იმერხეულში საუკუნის მანძილზე – III
(ნ. მარისა და თანამედროვე ტექსტების მონაცემთა მიხედვით)**

ნიკო მარის "შავშეთისა და კლარჯეთში მოგზაურობის დღიურების" ისტორიულ-მეცნიერული მნიშვნელობა დიდია. ეს "დღიურები" საუკუნეზე მეტი ხნის წინ გამოვიდა და თითქმის 80 წელი იყო ერთადერთი სანდო წყარო ისტორიული შავშეთისა და კლარჯეთის ფოლკლორის, ეთნოგრაფიისა და მეტყველების შესწავლის თვალსაზრისით.

დღეს ტაო-კლარჯეთის შესწავლა ინტენსიურად მიმდინარეობს. თანამედროვე იმერხეული მეტყველების ნიმუშები სხვადასხვა მკვლევრის მიერ არის ჩაწერილი და გამოკვლეული (შ. ფუტყარაძე, ნ. მგელაძე, მ. ფალავა...), ჩვენ მიერ, 2006-2014 წლებში ტაოსა და იმერხეულში ექსპედიციების ფარგლებში, საკმაო მასალა იქნა მოპოვებული. ამ მასალის შესწავლა-გაანალიზების შედეგად ძალიან საინტერესო სურათი წარმოჩინდა იმერხეული მეტყველების საუკუნის წინანდელი და თანამედროვე მონაცემების შედარება-შეჯერების თვალსაზრისით.

სხვაობა სახეზეა როგორც ფონეტიკის, ასევე გრამატიკულ (მორფოლოგიისა და სინტაქსის) დონეზე. ხელშესახებია სხვაობა ლექსიკურ დონეზეც.

სტატიაში შევხებით იმერხეული დიალექტის ლექსიკასა და სიტყვაწარმოებაში მიმდინარე პროცესებს საუკუნის მანძილზე.

მოცემულ ნაშრომში მხოლოდ ის მონაცემები წარმოვადგინეთ, რომლებიც ნ. მარისეულ ტექსტებში დაფიქსირებულ მასალასთან შეჯერება-შედარების შედეგად მივიღეთ, თუმცა, ბუნებრივია, იმერხეული მასალის ბევრად უფრო გამოწვლილვითი გრამატიკული თუ ლექსიკური ანალიზია გაკეთებული როგორც სხვა მკვლევრების, ასევე ჩვენ მიერაც.

სიტყვაწარმოება

სიტყვაწარმოების თვალსაზრისით იმერხეულ მეტყველებას საუკუნის მანძილზე არსებითი ცვლილებები არ განუცდია.

ნ. მარის ტექსტებში **ღალატობა, ჩხუბობა** ... ფორმები იჭერს **ღალატი, ჩხუბი** ტიპის ფორმების ადგილს (ნაწარმოებია **ღალატ-ობ-ს, ჩხუბ-ობ-ს** ზმნებისაგან): **“ღალატობა** რომ შამოვდა” (გვ. 174)¹ **“გარეთ ჩხუბობა** რომ შეიქნა, მაშინ ჩივდან: “სუთი არი” (გვ. 186). მსგავსი ტიპის სიტყვები დღეს არ შეგვხვდება.

იმავლე ტექსტებში **-ოსან** და **-იან** სუფიქსები ერთმანეთს ენაცვლება საკუთრების აღმნიშვნელი სახელების წარმოებისას: **“მოუხწრა ორმოცო**

¹ მაგალითები მოყვანილია წიგნიდან: ნ. მარი, შავშეთისა და კლარჯეთში მოგზაურობის დღიურები, ბათუმი, 2012.

ცხენოსანი” (გვ. 208); “ის **ორმოცი ცხენიანი** კაცი ესკერში შევიდა და თლათ გაწყვიტა” (გვ. 208); “მოვიდა ესკერი **ორმოცი ცხენიანი**” (გვ. 209)... დღეს ფუფრო გავრცელებულია **-იან** სუფიქსიანი წარმოება.

წინაავითარების ასახვის დროს ერთმანეთს ენაცვლება **ნა-** — **-არ** და **ნა-** — **-ინ** აფიქსები: “ემიას გოგო ყავდა **ნათხოვარი**” (გვ. 188); “მე მყავს სხვა **ნათხოვინი**” (გვ. 194)... **ნა-** — **-ინ** წარმოება დღეს არ დაგვიფიქსირებია. ბ. ჯორბენაძე ფიქრობს, რომ “მასდარის ფუძე (*თხოვ-ინ-ი; შდრ.: თხოვ-ილ-ი) უნდა იყოს ამოსავალი ნა-თხოვ-ინ-ი საობიექტო მიმღებობისათვის” (ბ. ჯორბენაძე, 1989, გვ. 585).

ნ. მართან შეგვხვდა **-არ** > **-ალ** სუფიქსით ნაწარმოები მიმღებობური ფორმა **გამომფრინავალ**: “სელამსა რომ შამოგითვლი **გამომფრინავალ** ჩიტითა” (გვ. 178). მსგავსი წარმოება დღეს აღარ დაგვიფიქსირებია.

იქვე დასტურდება უქონლობის მაწარმოებელი **უ-** — **-ურ** აფიქსები, რომლებიც დღესაც აქტიურად გამოიყენება: “**უქეიფური** დემინახე/ზალიანაც გეგინარდა” (გვ. 184).

ნ. მარისეულ ტექსტებში ტობონიმების წარმოებისას ისეთივე მაწარმოებელი აფიქსები გამოიყოფა, როგორიც თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში, იმერხეულსა თუ სხვა დიალექტებში გვხვდება:

-ეთ სუფიქსით ნაწარმოები ტობონიმები: კუტალ-ეთ-ი, წეთილ-ეთ-ი (სოფლები); დავით-ეთ-ი; კოკლი-ეთ-ი დიობანის მეშლე (დღეს სოფ. ქოქლიეთი); ზიარ-ეთ-ი (სალოცავი, მოსალოცი ადგილი) (გვ. 172); უკ-ეთ-ი (ხეობა) (გვ. 150); ვაკ-ეთ-ი — ზაქიეთის ყიშლა (გვ. 219); თეთრაკ-ეთ-ი; გიგი-ეთ-ი; ნიოლ-ეთ-ი (ნიოლისძე) (გვ. 223)...

-ა მატობონიმებელი სუფიქსით ნაწარმოები ტობონიმები: ყვირალა/ყურიალა (მდ.) (გვ. 151); გვალა (ადგილის სახელი იმერხევის ნაპირზე; გვ. 157); აგარა, დასამობა (გვ. 223); უკეთა (ხეობა) (გვ. 150); ბზათა (სოფელი) (გვ. 168); ბოსელთა (საზაფხულო სამომთაბარო სადგომი სოფ. ივიეთში; გვ. 172); ფაფართა (ვაკე ადგილი ტყეში სოფ. ივიეთში; გვ. 172)...

კომპოზიტური წარმოების ტობონიმები: ქალისაფინაჟ/ქალისსაფრინაჟ (დაღმართი) (გვ. 149); დიდმერე (სახნავი ადგილი მდინარესთან); წყალსიმერი; შოლტისხევი (სოფელი) (გვ. 168); ბარიჭალა (მთის ნაკადული); კაბანთი-თავ — ქვიანი მალლობი — კაბანთი; ზემო-ბანი/უბანი ან ქომო ბანი/უბანი — ქვედა მეშლე, ზემო მეშლე და გამიშეთი (ესენი ბაძგირეთის უბნებია) (გვ. 219); ჩიხისხევი, წყაროთავი; ნუკი-ქილისე ანუ ნუკი-ეკლესია ქვია, რადგან ეკლესია ერთ ქვაზე იყო დაფუძნებული, რომელიც ოყის 1/2 იყო აწონილი (გვ. 221); (დღეს ნუკა-საყდარს ეძახიან — მ.მ.).

დანიშნულების სა- — **-ე, სა-** — **-ელ და სა-** — **-ო აფიქსებით ნაწარმოები** ტობონიმები: სა-წერნაგ-ე (ფრიალო კლდეა) — წერნაგი — საღებავი, რომელსაც დურგლები იყენებენ — ადგილობრივის თქმით (გვ. 222); სანადირო (ხევი) (გვ. 156); სა-დგერ-ელი — მთაზე ადგილის სახელი; მიანიშნებენ ეკლესიის ნანგრევებზე (გვ. 219).

ანთროპონიმიული წარმოების ტობონიმები: გიგაძის წყალი (ბატარა რუ) (გვ. 156); დევაძეების (//დევაძევი) მეშლე (გვ. 212-213); იმნაძე, იმფხრეული და ივიეთი (იმფხრეულის სამი მეშლე; რუკაზე იფხრეული); დღეს ცალკე

სოფლებია (გვ. 172); ანდრიაწმინდა, მცხოვრებლების მიხედვით წითელ-ოლლი (გვ. 223...).

ხმაბძვითი ტობონიმები: **გრიალი წყარო** — წყარო, ხმაურის, ან ღრილის გამო უნდა ერქვეს (ნ.მ.) (გვ. 223).

წინავითარების აღმნიშვნელი ტობონიმები: ნაცარვეი (სოფ. ბაძგირეთში; გვ. 155); ნაფურნევი (სოფ. აგარის დაილა; გვ. 223)

-ურ სუფიქსიანი ტობონიმები: დავლა-ვ-ური (გვ. 155); ქედრი-ული-ი (გვ. 223).

ლექსიკა

ნ. მარი წერდა: “ქართული ენა აქ საოჯახოა, მაგრამ ურევენ თურქულ სიტყვებს, ასე “შელქი” — შეიძლება, რაშათუა — თავისუფალია (“ეს სტოლი რაშათია” ამ მავიდაზე უფრო თავისუფალია), იშტა — მადა და ა.შ.” (გვ. 150). სოციოლინგვისტური თვალსაზრისით, იმერზე ვითარება დღესაც მსგავსია, თუმცა ლექსიკაში ცვლილებები, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ხელშესახებია. ჩვენ შესაძარებლად წარმოგიდგენთ იმ ლექსიკურ ერთეულებს, რომლებიც ნ. მარის ტექსტებში გვაქვს და დღეს აღარ, ან შეცვლილი ფორმითა თუ მნიშვნელობით, დასტურდება:

ჰინძანი/საწნახელი — “ქართველმა მუსლიმანებმა უბასუხეს, რომ ეს არის სწორედ საწნახელი, რომ ისინი მას უწოდებენ **ჰინძანსაც** და **საწნახელსაც**” (გვ. 151). ჩვენ სიტყვა საწნახელი არ დაგვიფიქსირებია და არც გამოქვეყნებულ ტექსტებში შეგვხვდრია.

ქვა, **ქუმირი** - ჭურჭელი სიმინდისათვის (გვ. 151). დღესაა **კემირი** წისქვილის ნაწილი და არა ჭურჭელი სიმინდისათვის.

წყლის ძაღლი - თახვი, “მდინარეში ბინადრობს თახვი — აქ უწოდებენ **წყლის ძაღლს**” (იქვე). დღეს **წყლის ძაღლი** არ დასტურდება.

ვარშაყი — “ათ წელიწადში ერთხელ გვხვდება **ვარშაყიც**, ასევე უწოდებენ სომხებიც” (იქვე). “**ვარშაყს**” იმფხრეულში ვერ გაიხსენებენ. **ვარშაყს**, მითხრა ახალგაზრდა იმფხრეულელმა, ჩვენ ვუწოდებთ “ჭეირანს” (მაგრამ ქართულად ჭეირანი ნიშნავს არჩვს); “ვარშაყი” რაღაცა სხვა არის, ვიდრე ჭეირანი. “ვარშაყს” მხოლოდ გადმოცემით იცნობენ იმფხრეულელი მოხუცებიც კი” (გვ. 161-162). **ვარშაყი** სიტყვა საერთოდ არ იციან ჩვენმა რესპონდენტებმა.

ჩიჩქი/აჭრა/დასუნეთვა — წინადაცვეთა (გვ. 159); დღეს წინადაცვეთის მნიშვნელობით გამოიყენება **სუნეთ** ‘გადმოცემა, სუნა’.

მაყარი — გოგოს გამცილებელი; “მაყრები აცილებდნენ რა მამის სახლიდან ქალს, ძველად მღეროდნენ შემდეგ ოთხთაეპიან ლექსს” (გვ. 183); სიტყვის მნიშვნელობა იციან, მაგრამ დღეს მას ფაქტობრივად აღარ იყენებენ.

ჭუმბუში — ცეკვის სახეობად ადასტურებს ნ. მარი: “იწყება ცეკვა: სამა, ფერხული, **ჭუმბუში**” (გვ. 160) დღეს **ჭუმბუში** მხიარულებას ნიშნავს.

ფერხული — ასევე ცეკვის სახეობად ადასტურებს ნ. მარი: “იწყება ცეკვა: სამა, **ფერხული**, ჭუმბუში” (გვ. 160). დღეს **ფერხული** ცეკვის სახელად აღარ გამოიყენება.

ნ. მართან ცეკვის სახეობებია, ასევე, **ყარშიბერი** (იგივეა, რაც ხელ-გაშლილი), **დელი-ხორომი** (გვ. 160) და **კოლსარმა**. ამ უკანასკნელზე მოქმელი ამბობს “ცალკე სამა და არა აინი” (გვ. 174). დღეს სიტყვა **კოლსარმა** არ დაგვიდასტურებია.

საკრავი ინსტრუმენტებიდან ნ. მარი ასახელებს **თულუმბ**-ს (გუდასტვირი), **ჭიბონ**-სა, **ჭიბო**-ს (გვ. 160). აქედან: **ჭიბო** და **თულუმბი** დღეს არ შეგვხვდებიან.

ცეცხლბირა — ნ. მარის მიხედვით, “ბუხრის საფუძველი, რომელიც საპირზე გამოდის, თურქულად არ არის” (გვ. 217); დღეს **ცეცხლაბირი** კერის წინა ნაწილს, ყვერბს ჰქვია.

გობეგი — ბუხრის შიდა ზურგი (გვ. 217); თანამედროვე იმერხელებისათვის **გობეგი** შთამომავლობას, ნათესაობას აღნიშნავს; გადატ. მნ. ჭიბი, ჭიბისმავარი სახე, ნახიში, ფიგურა.

დირგანი (ქართულად **მერული**) — ნ. მარის მიხედვით, “ზადე, რომლითაც იჭერენ მგლებს და მელიებს” (გვ. 161); ს.ს. ორბელიანისა და დ. ჩუბინაშვილის ლექსიკონების მიხედვით, “მერული” ორკაბი ფიწალია. ნადირობენ კვერნასა და მელიაზე ტყავისათვის. დღეს იმერხევში **მერული** რკინის ოთხთითა თივის ასაღებია.

ხმელი — გამხდარი; “**ხმელი** ცხენი” (გვ. 198). დღეს ეს სიტყვა მსგავს კონტექსტში არ დასტურდება.

იმერხევში ჩვენ ვერ მოვიძიეთ და არც გამოქვეყნებულ ტექსტებში არ გვხვდება, ასევე, ნ. მართან დადასტურებული შემდეგი სიტყვები:

მკრეფი — ის ვინც აგროვებს ქორწილში დედოფლისათვის მირთმეულ საჩუქრებს; “ამასთან **“მკრეფი”** მისი მამის ან ძმის ხალხიდან იძახის: “ამან ამდენი მისცა” (გვ. 160).

ფულის გამგდებელი — ის ვინც ქორწილზე დედოფალს ფული აჩუქა; “პატარძალი კი ყოველ მაყარს, განსაკუთრებით კი **ფულის გამგდებელს** ჩუქნის ... ბერანგს ან წინდებს” (გვ. 160).

სისხლისძიება — “სისხლისძიება აჭარაშია, ჩვენთან არ არის და არც ყოფილა” (გვ. 161).

დათვოული — სარაკუნა, რომელსაც ამზადებენ დათვების შესაშინებლად (გვ. 162).

ყოვანი/ყავანი — სკა; “**ყოვანი** ფუტკრებისათვის ხეებზეა შედგმული ... ასევე **ყავანს** დებენ მიწაზეც” (გვ. 163).

ცალერი//დავსილი — “ეს ერთი (სკა - მ.მ.) ცალერია, დავსილი” (გვ. 163).

მკვდარი საჭაბი — ქირისუფალი; **საჭაბი** ‘პატრონი, მფლობელი’ “**მკვდარი საჭაბი** მთავრად საჭმელ მართო მეზრეს ოთხ გამთხრელს” (გვ. 167).

მანათი, აბაზი, შაური, კაბიკი — ფული ერთულები; “10-10 **კაბიკი** (2-2 მარჩილი) არის” (გვ. 167). დღეს მხოლოდ **მარჩილი** დასტურდება.

გაყოლილია — სწორია; “გზა **გაყოლილია**” (გვ. 167).

ნაჩელიკი — უფროსი; “**ნაჩელიკმაც** რომ შემიტყვა/ჩამეჭდა-და მაჭახელში” (გვ. 180).

მიფუშტეს — მოტყუილება; ‘დამატყვილეს მომატყვილეს’; ‘შათაც რომენ-და მიფუშტეს, თოფი მესროლეს კდიებში’ (გვ. 180); დღეს **ფუშტი** — ‘ორგული, დაუნდობელი, ცბიერი’.

ღმერთის დღე — სიცოცხლე; ‘სულ ყველა საღათ **ღმერთის დღეში**’ (გვ. 181).

წაკტენილი — მკვდარი; ‘**წაკტენილი** დემალ კვდარი გიბძანდებო’ (გვ. 177).

ისბათები — მოწმე; ‘**მომიყვანეს ისბათები**,/ დემიყენეს ერთი ქალი’ (გვ. 186).

ზაკონი — კანონი; ‘წახდენილი მაქ **ზაკონი**’ (გვ. 177).

ჭაჭვი — ჭაჭვი; ‘**ჭაჭვის** ალთუნი’ (გვ. 192); დღეს ჭაჭვი — ბეწვი, მუჭი, ხელის გული თითებით (შ. ფუტყარაძე, 1993); **ჭაჭვი** არ არის არც გამოქვეყნებულ ტექსტებსა თუ ლექსიკონებში და არც ჩვენ დაგვიდასტურებია.

ქალი — ცოლი; ‘**მე მითხუე ქალად** შენ’ (გვ. 194); მიცა **ქალად** გოგო (გვ. 196); დღეს ზოგადად მსგავს კონტექსტებში ცოლის მნიშვნელობით სიტყვა **ქალი** არ გვხვდება; იშვიათად დასტურდება ‘ჩემი ქალი’ ჩემი ცოლი’.

ფეხი — ნ. მარის მიხედვით, ‘ორი ქვაა, მარცხნიდან და მარჯვნიდან, რომლებზეც ზის ზედა, ნახევრადმრგვალი ან სხვა ფორმის ბუხრის პირი’ (გვ. 217); ‘**შემომაქვს რამდენიმე ადგილობრივი ქართული სიტყვა: ... ფეხი (ქვესადგამი)...**’ (გვ. 151-152).

ქილიში — ნ. მარის განმარტებით, ‘ორი მორი, რომელიც ჭერს აკავებს; თურქულადაც ასეა’ (გვ. 217).

ქანდარა — ნ. მარის მიხედვით, ‘**მორებზე** გადებული ჯოხი, კიდეებზე სველ წინდებს თურქულად არაა’ (გვ. 217).

წერნაგი — ნ. მარის ტექსტებში ‘საღებავი, რომელსაც ღურგლები იყენებენ — ადგილობრივის თქმით’ (გვ. 222).

თავლანანა — საჩინბო; ‘**თავლანანაში** ადგილი ჰქონდენ თან სედებს’ (გვ. 198)

საჩივარი — საქმე; ‘რა გაქ ჩემთან **საჩივარი**’ (გვ. 200).

ხენდეკი — თხრილი; ‘**ხენდეკში** გააშპუნა გაღმაზე’ (გვ. 205).

თოკი ან საბელი — ‘**შემომაქვს რამდენიმე ადგილობრივი ქართული სიტყვა: ... თოკი ან საბელი**’ (გვ. 151-152); სიტყვები დღეს არ დაგვიდასტურებია.

თაგუ — თაგვი, ვირთხა; ‘**შუსლიმანმა ქართველმა მას ასეც უწოდა — თაგუ**’ (გვ. 155); თანამედროვე იმერხელ მეტყველებასა და გამოქვეყნებულ ტექსტებში არ დაგვიდასტურებია.

ხიდეთი — ‘**შემომაქვს რამდენიმე ადგილობრივი ქართული სიტყვა: ... ხიდეთი** (იქვე, გვ. 151-152); სიტყვა დღეს არ დაგვიფიქსირებია.

დღეს ფონეტიკურად სახეცვლილია ნ. მარის ტექსტებში დადასტურებული შემდეგი სიტყვები:

ცისიელი — მენი; ‘**ლალუმი რომ გევიქნიე, ესკერს ეგონა ცისიელი**’ (გვ. 175); დღეს გვაქვს სრული ასიმილაციით მიღებული **ცისციელი**.

ჩუნგური — ჩონგური; ‘**ფირალმა და ლესგი უთხრა, დავამღეროთ ჩუნგურსაო**’ სრული ასიმილაციის გზით მიღებული (გვ. 174); დღეს **ჩონგური** გვხვდება.

სუთი – სასამართლო; “გარეთ ჩხუბობა რომ შეიქნა, მაშინ ჩივდნ: “სუთი არი” (გვ. 186); დღეს ეს ბარბარისმი დასტურდება **სუდი** ფორმით. **დ-თ** ბგერათა სუბსტიტუცია.

ლესგი/ლესკი – ლესკი; “ფირალმა და **ლესგი** უთხრა” (გვ. 174); “ერთი დერდები მვევიგონოთ, გამვევიგონოთ-და **ლესკები**” (გვ. 179); დღეს გვაქვს მხოლოდ ფორმა **ლესკი**: “მუელით, მევლულ ლალანისზემ ლესკი გვითხრასო” (შ. ფუტკარაძე, 1993).

მკუარი – კვარი; “შევედით ჩვენ ფარნით და **მკუარით**” (გვ. 152); დღეს გვაქვს **კუარი** ფორმა: “კუარი არი ჩუენსა” (შ. ფუტკარაძე, 1993).

ნათხოვინი – ცოლად შერთული; “შე მყავს სხვა **ნათხოვინი**” (გვ. 194); დღეს გვხვდება **ნათხვარი//ნათხოვნი** ფორმები.

დიდრვიანები – უფროსები; “**დიდრვიანებს** დუუჭერა” (გვ. 203); დღეს დიდვანები ‘უფროსები’; დიდროანი ‘დიდი’.

დამოწმებული ლიტერატურა

ნ. მარი, 1911 - Марр Н.Я., Дневник поездки в Шавшетию и Кларджетию: «Георгий Мерчуле. Жизнь св. Григория Хандзтийского», С.- Петербург, 1911.

ნ. მარი, 2012 – ნ. მარი, შავშეთსა და კლარჯეთში მოგზაურობის დღიურები, ბათუმი, 2012.

მ. ფალავა, 2005 — მ. ფალავა, ფარინგალური კ იმერხელში, XXV რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, თბ., 2005.

შ. ფუტკარაძე, 1993 - შ. ფუტკარაძე, ჩვენებურების ქართული, ბათუმი, 1993.

შ. ფუტკარაძე, 1995 - შ. ფუტკარაძე, ქართული ენის სამხრულ-დასავლური დიალექტების თავისებურებანი ისტორიული ტაო-კლარჯეთისა და მუშაჭირი ქართველების მეტყველების მიხედვით, სადოქტორო დისერტაციის ავტორეფერატი, თბ., 1995.

ბ. ჯორბენაძე, 1989 - ბ. ჯორბენაძე, ქართული დიალექტოლოგია, I, თბ., 1989.

2006-2014 წლებში იმერხელში ჩაწერილი დიალექტური მასალა (დაცულია აწეს ქართველური დიალექტოლოგიის სამეცნიერო-კვლევით მიმართულებაში).

MAIA MIKAUTADZE**CHANGES IN IMERKHEVIAN DURING A CENTURY- III
(According to N. Mari and modern texts)**

Historical-scientific importance of “Travel Diaries of Shavsheti and Klarjeti” by Niko Mari is huge. This “Diaries” were published more than century ago and was the only reliable source almost during 80 years in terms of studying folk-lore, ethnography and speech of historical Shavsheti and Klarjeti.

Today studying Tao-Klarjeti is intensive. Patterns of modern imerkheuli speech is recorded and explored by different researchers (Sh. Putkaradze, N. Mgeladze, M.Pagava...). During our expeditions in the years of 2006-2014 much material was gathered. On the basis of studying and analyzing these materials we got interesting picture in terms of comparing the modern and century old data.

Difference is shown on the level of phonetics and grammar (morphology and syntax) as well. We have tangent difference on the level of lexis too. We mentioned the lexis of imerkheuli dialect and process of speech development during a century.

In the present work we gave the data got after comparison with materials fixed in texts by Niko Mari, though, more detailed grammar of lexical analyses is done of imerkheuli materials by other researchers and by us as well.